

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Христо Георгиев дмн, Ръководител на Катедра по ортопедия и
травматология, МУ – София

По процедура за заемане на академична длъжност „Професор” в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт” по професионално направление 7.1 „Медицина” и научна специалност „Ортопедия и травматология” към Факултет Медицина, Катедра „Ортопедия и травматология”, Клиника по ортопедия и травматология, към МБАЛ „Света Анна” – Варна, във връзка с конкурс обявен в “Държавен вестник”, бр. 77/ 26.09.2017 г.

Рецензията е изготвена съгласно Закон за развитие на академичния състав в РБ, Правилник за приложение на този закон, Правилник за развитието на академичния състав в Медицински университет - Варна от 28.11.2016 г., Приложение № 1 на този правилник и Заповед № Р – 109 – 377 / 16.10.2017 г. на Ректор на МУ Варна.

В конкурса участва само един кандидат доц. д-р Димитър Иванов Райков, дмн – Ръководител Катедра по ортопедия и травматология, МУ Варна.

Доц. д-р Райков е роден през 1963 г. Завършва I-ва Английска езикова гимназия във Варна. Висше образование по медицина придобива в МУ Варна през 1990 г (Диплом № 002021/31.08.1990) и специалност по “Ортопедия и травматология” през 1997 г.(Свидетелство № 003594/01.06.1997). През 2009 г. ВАК му присъжда ОНС “Доктор”, въз основа на защитена дисертация на тема „Възможности и оценка на екстракорпоралната шокововълнова терапия (ортотрипсия) при травми и заболявания на крайниците“ (Диплом №: 32957 /11.02.2009). Научна степен „Доктор на науките“ по научна специалност ортопедия и травматология е присъдена на доц. Райков от Научно жури през 2017 г. след защитена дисертация на тема „Консервативно лечение на идиопатично еквиноварусно ходило. Методът на Понсети – утвърден стандарт“ (Уверение №: 109-270 МУ Варна). С решение на ВАК на Р България от август 2010 г. кандидатът заема научно звание (академична длъжност) „Доцент“ (Свидетелство №: 26497/10.08.2010). Доц. Райков има придобита професионална квалификация „Магистър по здравен мениджмънт“ от МУ Варна, Факултет по ОЗ (Удостоверение № 199-502/30.11.2011). Кандидатът притежава Сертификат за Медицински английски език от 1986 г.

Целият трудов стаж на доц. Д. Райков, дмн до сега е бил като ортопед травматолог. Започва като ортопед в доболнична ортопедична помощ (1991 г.-1994 г.). Работи като ординатор към КОТ „Окръжна болница“ Варна (1995 г.-1997 г.) и от 1998 г. е назначен в Катедра по ортопедия и травматология на МУ Варна. Първоначално като ординатор и от 2010 г. като доцент. От 2015 г. и по настоящем доц. Райков е Ръководител на катедрата по „Ортопедия и травматология“ в МУ Варна. Общият му трудов стаж е 26 г. и 9 м. (Удостоверение 0999-2765/24.10.2017, МУ Варна).

Доц. Райков има десетки специализации по ортопедична, спинална и артроскопска хирургия, педиатрична ортопедия, екстракорпорална шокововълнова терапия и др. в България, Австрия и Германия. Той е с призната правоспособност по „Ендопротезиране на големи стави“ „Артроскопия“ и „Ехография на тазобедрени стави“. Има завършени „основен“ курс към АО Травма (2004 г.).

Член е на държавната комисията за придобиване на специалност „Ортопедия и травматология“ (Заповед РД 19-3/ 25.03.2015 г на МЗ).

Доц. Райков членува в престижни професионални организации: Българска ортопедотравматологична асоциация (БОТА), Зам. Председател е на Българското дружество по хирургия на глезен и ходило, Българско дружество по хирургия на ръка., Секция „Детска ортопедия и травматология“ към БОТА, Българска асоциация по ултразвук в медицината (БАУМ), Европейска асоциация на ортопедичните дружества (EFORT), Международна асоциация по екстракорпорална шоково вълнова терапия (ISMST) и Европейска асоциация по хирургия на глезен и ходило (EFAS).

Доц. Райков е в състава на Редакционната колегия на списание „Ортопедия и травматология“.

Доц. Райков е научен ръководител на пет докторанти по докторска програма „Ортопедия и травматология“, двама от които с успешна защита на ОНС „Доктор“.

Бил е член и рецензент в научни журита за присъждане на научни степени и академични длъжности в МУ Варна, МУ София и МУ Пловдив.

Научен ръководител е на над 10 специализанти по ортопедия и травматология.

1. НАУЧНА ПРОДУКЦИЯ

В настоящия конкурс доц. д-р Димитър Иванов Райков, дмн е представил: Списък и в наличност на копия от автореферати на дисертационни трудове ”Възможности и оценка на екстракорпоралната шокововълнова терапия (ортотрипсия) при травми и заболявания на крайниците“ и „Консервативно лечение на идиопатично

еквиноварусно ходило. Методът на Понсети – утвърден стандарт“, една монография „Ентезопатии в ортопедичната практика“, две самостоятелни глави с библиография в „Учебник за специализиращи обща медицина лекари“ и монография „Остеонекроза на бедрената глава“, научни публикации в наши и чужди списания, доклади и съобщения от участия в международни и национални конференции, симпозиуми и конгреси и научни видеофилми – общо 162 заглавия. Табличното представяне на количествените показатели представени от кандидата е следното:

А. Анализ на всички научни трудове

Научни трудове	Брой
Автореферати на дисертации	2
Монографии	1
Глави в учебник с библиография	2
Статии публикувани в български списания	46
Публикации в реферирани международни списания и такива с IF	5
Научни съобщения в международни конгреси с публикувани резюмета	24
Научни съобщения в национални конгреси с публикувани резюмета	72
Пленарни лекции на национални научни форуми без резюмета	5
Научни филми	5
Общ брой	162

Б. Анализ на цитиранията

Цитирания	Брой
Цитирания в български източници	55
Цитирания в чужди източници	1
Общ брой	56

За цитиранията в български и чужди източници е представена справка от Библиотеката на МУ Варна 766 / 24.10.2017 г. Вероятно справката е непълна.

В. Анализ на реалните публикации (дисертации, монография, статии в списания и сборници, глави в учебници)

Научни трудове	Самостоятелни	Първи автор	Втори автор	Трети и следващ	Брой
Дисертации	2	0	0	0	2
Монография	1	0	0	0	1
Статии публикувани в български списания	14	11	13	8	46
Статии публикувани в международни списания	1	4	0	0	5
Глави в монографии или учебници с библиография	1	0	1	0	2
Общ брой	21	15	14	8	56

Г. Анализ на научните съобщения от конгреси, симпозиуми и конференции с публикувани резюмета

Научни съобщения	Самостоятелни	Първи автор	Втори автор	Трети и следващ	Брой
В международни конгреси	3	11	7	3	24
В национални конгреси	14	16	32	10	72
Общ брой	17	27	39	13	96

За общ брой трудове на доц. Райков за участие в Конкурса съгласно Закон и Правилник за развитие на академичния състав в РБ, приемам **56 (петдесет и шест научни труда)**. В 36 от тях (64%) доц. Райков е единствен или първи автор. Те

съдържат собствени научни изследвания и са публикувани съответно 14 на английски език, 12 на български и английски и 30 на български език. Публикациите в чужбина са в едно от водещите медицински списания - International Journal of Science and Research.

Съгласно Чл. 100. т.4 от Правилника за развитие на академичния състав в МУ-Варна и Приложение 1, **27 (двадесет и седем) от реалните публикации на доц. Райков са след присъждане на академична длъжност "Доцент".**

Пет от публикациите са с общ IF – 31,95 и Index Copernicus value (2015) – 394,8.

Съгласно чл. 102 (1), т.7.1 от Правилника за развитие на академичния състав в МУ-Варна, монографичният труд на доц. д-р **Д. Райков - „Ентезопатии в ортопедичната практика“**. Издателство МУ Варна, 2017г., ISBN 978-619-221-095-3., е издаден в тираж 200 бр. и в обем от 145 стр. Той е рецензиран от двама хабилиитирани преподаватели по специалността. Монографията не повтаря представените дисертации за придобиване на ОНС „доктор” и НС „доктор на науките“. Тя **отговаря напълно** на законовите изисквания за такъв вид труд и на изискванията на настоящия конкурс. Кандидатът представя резюмета на монографичния труд на български и английски език.

Като допълнителна стойност за високата научната продукция на доц. Райков мога да отразя и научните доклади и съобщения на национални и международни конгреси са с подиум презентации и постери, общо 96 научни труда. Те са във водещите за специалността научни форуми на SICOT, EFORT, IFSSH, FESSH, EFSM,. Участията на национални форуми са на конгреси на БОТА предимно с международно участие, конференции на Дружеството по хирургия на ръка, Дружеството по хирургия на глезен и ходило,, Клиникоанатомични срещи в Медицински университет – Варна, Международната Медицинска Асоциация IMAB с международно участие.

Пленарните лекции са на Национални форуми в областта на педиатричната ортопедия, на Black Sea & Mediteranean Academy и на семинари за следдипломно обучение.

Накрая, но с висока научна стойност отбелязвам и изготвените пет учебни филма, публикувани в интернет пространството от телевизия на МУ Варна – MU TV.

Съгласно чл. 102 (1), т.17.6 от Правилника за развитие на академичния състав в МУ-Варна, доц. д-р Д. Райков д-р **е представил регистрация в Google Scholar**, като в научния му профил са отразени 16 публикации със съответните цитирания. (Академична справка 776/06.11.2017).

Качествен анализ на трудовете на доц. д-р Димитър Иванов Райков, дмн

Всички научни трудове на доц. Райков са в областта на ортопедията и травматологията на ОДА. Това несъмнено е отражение на всестранните интереси на базата в която работи кандидата – КОТ на МУ Варна. Тематичното разпределение на трудовете е :

Теми	Реални публикации	Доклади, съобщения,	Филми, пленарни лекции	Общо
Детска ортопедия и травматология	18	14	2	34 (21%)
Шоково вълнова терапия	13	24	1	38 (23%)
Травми и заболявания на горен крайник	13	16	0	29(18%)
Ахилесово сухожилие	7	15	1	23 (14 %)
Травми и заболявания на долен крайник и Вариа	5	27	6	38 (23 %)
Общо	56	96	10	162

Тематичното разпределение в не малка степен е условно поради комплексността на разглежданите проблеми в отделните трудове.

Кратък анализ на тематичните раздели

Детска ортопедия. Към този раздел, от представените за рецензиране спадат една дисертация, 18 реални публикации, 14 доклади и съобщения, 2 филма или общо 34 труда (21%).

Доц. Райков е водещ специалист за страната в областта на **вродените криви ходила**. Той е пионер за България във въвеждането на световно известния терапевтичен метод на проф. Понсети при това заболяване. Научните трудове по темата, в това число и дисертацията на тема „Консервативното лечение на идиопатично еквиноварусно ходило. Методът на Понсети – утвърден стандарт” са първи по рода си , самостоятелни

или в съавторство разработки по темата в България. В тях мога да посоча следните оригинални и научно-практически приноси:

- Най-голям принос на доц. Райков е въвеждането за първи път в страната на метода на Ponseti в МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна. Наред с това той създава школа обучаваща ортопеди от цяла България в представената методика.
- За първи път в страната е направено проследяване на голям, статистически достоверен контингент от деца с вроден идиопатичен еквиноварус, лекувани консервативно от един и същ екип по стандартизиран протокол на Ponseti.
- Въведени са ценни за практиката методични указания за гипсови техники по Ponseti и използване на абдукционни ходилни апарати при вроден еквиноварус.

Дисплазии на тазобедрената става и ултразвуково изследване по Граф. В предоставените трудове и участия във форуми се анализират допуснати грешки при прилагане на метода. Те могат да доведат също до толкова сериозни проблеми, колкото и ако се пропусне диагнозата поради непровеждане на ултразвуков скрийнинг.

Основните научно–практически приноси по този подраздел са:

- Разработена и ясно представена в България е ултразвуковата диагностика по метода на Graf за ранно откриване на тазобедрена дисплазия.
- За първи път се акцентира на често допускани грешки, като се набляга на детайлите в прилаганата техника. Представено е собствено проучване за появата им – неправилно подбиране на подходящ ултразвуков трансдюсер и неправилно позициониране на тялото на бебето (Tilt effect), които при експертно проследяване са дали грешна диагноза в 2% от изпратените за реферирани случаи.

Лечение на детска церебрална парализа с деривати на Ботулинов токсин А.

Основните научно–практически приноси по този подраздел са:

- Разработен и ясно представен в България е методът за дозиране и инжектиране на дериватите на Ботулинов токсин А при леки до средни по тежест форми на детска церебрална парализа.
- За първи път се акцентира на ултразвуковото позициониране на инжекционната игла и въвеждането на субстанцията, което несъмнено оптимизира ефекта и води до по-добри и по-трайни резултати.

Втората по значимост част от творчеството на доц. Райков се отнася до **екстракорпорална шоково вълнова терапия в ортопедията и травматологията.**

Основните направления , в които тя се прилага са забавено срастване или псевдоартрози на кости, асептична некроза на бедрената глава и инсерционни

болезнени синдроми. Резултатите са публикувани в една дисертация, 13 реални публикации, 24 доклади и съобщения, 1 филм или общо 38 труда. Като съществен принос на доц. Райков в този раздел мога да отбележа:

- За първи път в България се въвежда в рутинната клинична практика екстракорпоралната шоково вълнова терапия. Тя научно обосновано се прилага при разнообразна патология – псевдоартрози, калцифициращ бурсит и тендомиозит на рамото, ентезопатии, тендинити и фасциити, аваскуларни промени в бедрената глава.
- Изтъкват се предимствата на метода, които го правят достъпен и ефективен в широката практика: приложимост в амбулаторни условия, неинвазивност, липса на всякаква опасност от увреди на тъканите, кратък срок за възстановяване и бързо връщане на болния към обичайните ежедневни занятия.
- За първи път се предлагат доказани алгоритми за приложението на шоково вълновата терапия при отделните ортопедични заболявания чрез популярен и наличен в практиката литотриптерен и радиален шоково вълнов апарат.

Научните статии от този раздел касаещи ортотрипсията имат над 30 цитирания.

Клиничният опит на доц. Райков и научните му търсения в областта на травматологията и заболяванията на горния крайник ОДА са представени в 13 статии и 16 доклада – общо 29 (18%) от всички заглавия. Несъмнено те са резултат от съвместната му работа с неговия учител – проф. д-р Камбуров дмн., водещ специалист в тази патология за страната. В тях се разглеждат проблеми на хирургичното лечение при обширни кожни дефекти, лечение на карпална нестабилност, на асептичната некроза на os lunatum и периферните около нея увреди, на сухожилни заболявания на ръката - болест на DeQuervain, и контрактура на Dupuytren. Основни научни приноси на кандидата в тази област са:

- В съавторство за първи път се прави обстоен анализ на различните островни ламба за долен и горен крайник, прилагани при обширни кожни дефекти.
- В съавторство за първи в България се анализират възможностите на различни лечебни подходи – консервативно лечение и оперативни техники - заместване или извънставна корекция на дистална предмишница при лунатомалация.
- В колектив е разгледана правилната и навременна диагностика и съвременните подходи за лечение при карпална и дистална радиоулнарна нестабилност.
- Индивидуално и в колектив са разработени техники за лечение на тендовагинит на DeQuervain с ламбо предпазващо луксацията на сухожилията на 1^{-ви} костно фиброзен

канал, както и миниинвазивна техника за лечение на контрактурата на Dupuytren с приложение на липографт за предпазване от рецидив.

Несъмнено принос на кандидата в този раздел е и дейността му като научен ръководител на разработена и успешно защитена ОНС дисертация „Посттравматична нестабилност на дистална радио-улнарна става“.

Интересите на доц. Райков в областта на патологията на Ахилесовото сухожилие са представени в редица статии и участия в конгреси - 7 статии, 15 доклада, 1 научен филм, общо 14% от всички заглавия. За първи път се извършва и активно утвърждава техника за миниинвазивно лечение при пресни и средносрочни (до 15-ти ден) травматични увреди на ахилесовото сухожилие. С практическа стойност са представените в публикации анализи на техниката, индикации за прилагането ѝ, поведение в слеоперативния имобилизационен период и възможните компликации. Създаден е терапевтичен алгоритъм за лечение на руптурите на ахилесовото сухожилие и е разработена програма в колектив с кинезитерапевти за ранно раздвижване и натоварване, което е от значение за функционалното възстановяване на глезенната става.

Свързани с тематиката са и научни трудове на автора по проблемите на инсерционната и неинсерционна ахилесова тендопатия. Освен в статии и научни съобщения, внимание на тази патология е обърнато и в монографията „Ентезопатии в ортопедичната практика“.

Травми и заболявания на долен крайник и вариа. Представените в този раздел трудове са глава от учебник по Обща медицина, статии за проблеми на долни крайници, за някои специфични фрактури - фрактури на лопатка, тазова патология, лечение на кожни рани. В раздела могат да бъдат включени 5 статии и 27 доклада, 5 пленарни лекции и 1 учебен филм - общо 38 труда (23%). Тук се отнасят и разработките по диагностика и лечение на глезенни увреди. Последните са част от успешно защитена ОНС дисертация „Съвременни аспекти на диагностиката и лечението при лигаментарни увреди на латералната колона на глезенната става“, научен ръководител на която е доц. Райков.

Статията „Tibial plateau fractures - standard and specific surgical approaches“ е цитирана в чужбина, а публикациите „Нови методи при лечение на трудно заздравяващи рани“ и „Радиална шокотовълнова терапия - начален опит при лечение на атонични рани“ са с над 10 цитирания в български научни трудове.

2.УЧЕБНО-ПРЕПОДАВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

Доц. д-р Димитър Иванов Райков, дмн се занимава активно с учебно-преподавателска дейност от м. септември 2010 г., когато е назначен за доцент по ортопедия и травматология в МУ Варна. Той е преподавател на студенти по медицина и стажант лекари в този университет - българско и англоезично обучение, на студенти по специалностите рентгенов лаборант, рехабилитатор и медицинска сестра към Медицински колеж – МУ Варна, на специализанти по ортопедия и травматология и ортопеди и травматолози в СДК. Общият преподавателски стаж на кандидата е 7 г. и 2м. с обща аудиторна заетост от лекции и изпити за периода 2013/2014 – 2016/2017 от 454 учебни часа (Удостоверения № 099-2766 /25.10.2017 и 112-356 /27.10.2017 МУ Варна). Тези данни **отговарят напълно на изискванията по Чл. 100. т.2** от Правилника за развитие на академичния състав в МУ-Варна

Доц. Райков има участие със самостоятелна глава „Ортопедия и травматология“ в Учебник за специализиращи обща медицина лекари (2010).

Доц. д-р Димитър Райков, дмн е научен ръководител на петима докторанти по докторска програма „Ортопедия и травматология“. Двама от тях д-р Преслав Пенев, дм и д-р Георги Ганчев, дм са успешно защитили ОНС "Доктор" през 2016 и 2017 г. Това е **над изискуемото съгласно Чл. 100. т.5** от Правилника за развитие на академичния състав в МУ-Варна.

Доц. Райков участва в два научноизследователски проекта финансирани от Фонд научни изследвания към МО "Съвременни аспекти на диагностиката и лечението при лигаментарни увреди на латералната колона на глезенната става"(2013) и от Фонд „Наука“ на МУ Варна - „Ехографски изследвания в ортопедията и травматологията“ (2014).

Доц. Райков е преподавател и научен ръководител на специализанти по Наредба 1. Той е Член на Държавната изпитна комисия за специалност по „Ортопедия и травматология“ от 2013 г.

Признание за научно-преподавателските качества на доц. Райков е изборът му за Ръководител катедра „Ортопедия и травматология“, МУ варна през ноември 2015 г. , както и избора му за Член на Факултетния съвет към Факултет Медицина и Член на Академичен съвет към МУ – Варна (2016).Длъжности които заема и по настоящем.

3. ДИАГНОСТИЧНО- ЛЕЧЕБНА ДЕЙНОСТ

Доц. д-р Димитър Райков, дмн е напълно изграден ортопед травматолог. Извършва самостоятелно всички сложни и много сложни операции в областта на оперативната ортопедия и травматология на ОДА. Хирургичната натовареност на кандидата за последните години е над изискваната по стандарт „Ортопедия и травматология“. Съгласно приложената справка, за периода 2015 - 2017 той е извършил 572 операции в областта на крайниците и таза, 64% (366 операции) от които са с голям и много голям обем на сложност. (Справка №415/20.11.2017 МБАЛ“Св. Анна, Варна).

Доц. Райков въвежда за първи път в България нови оперативни техники, лечебни и диагностични методи на вродени и придобити ортопедични заболявания, разработва ценни за практиката протоколи за пред- и следоперативно приложение при редица заболявания, които разгледах обстойно по-горе.

В заключение:

Анализът на цялата административно изискуема документация, основан на приложените трудове, количествения им и качествен анализ като научна продукция и съответствието им на изискванията на Закона, ми дават основание да гласувам „положително“ и да предложа на уважаемото Жури, както и на членовете на Академичния съвет на МУ Варна, единствения представил нужната документация по обявения конкурс (обявен в ДВ, бр. 77/ 26.09.2017 г.) за заемане на академична длъжност „професор“ в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“ по професионално направление 7.1 „Медицина“ и научна специалност „Ортопедия и травматология“ към Факултет Медицина, Катедра „Ортопедия и травматология“ , Клиника по ортопедия и травматология, към МБАЛ „Света Анна“ – Варна, доц. д-р Димитър Иванов Райков, дмн да бъде избран за Професор по ортопедия и травматология.

28.12.2017 г.

Проф. д-р Хр. Георгиев дмн

